

't Zwaalfje

Nieuwsbrief Vogelwerkgroep Berkelland

Borculo - Eibergen - Neede - Ruurlo

Bosuil
Foto: Benno Stortelder

najaar 2019, jaargang 8, nummer 2

In dit nummer onder meer aandacht voor:

Goede reacties
Foto: Sonja Gooters

Publieksexcursie Needse
Achterveld, pagina 4

Buizerd
Foto: Marjon Hoen

Euro Bird Watch 2019,
pagina 10

Dwerguil
Tekening: Elwin van der Kolk

Zeer zeldzame waarnemingen,
pagina 13

De Grote Karekiet bij de Berkel in Eibergen. Gevonden door Bart ter Beek. Deze foto ontving de redactie van Marina Pruysers voor plaatsing op Facebook maar deze staat ook mooi in het Zwaalfje!

Bestuur Vogelwerkgroep Berkelland

Voorzitter

Henk Leever, Oude Eibergseweg 13, 7273 PJ Haarlo

tel: 0545-261531 henkenjantine@hotmail.com

Secretaris

Sonja Grooters, Patrijsstraat 111, 7161 JM Neede

tel: 0545 - 292 582 sonjaenhans@hotmail.com

Penningmeester

Ben Stegeman, Warmelinkshof 4, 7271 KM Borculo

tel: 0545-274321 bennie.stegeman@kpnmail.nl

Bankrekening: NL48RBRB.085.01.05.714 t.n.v.

VWG Berkelland te Ruurlo

Lid

Marjon Hoen, Kieftendijk 3, 7161 RL Neede

tel: 06 55 712 851 info@marjonhoen.nl

vacature

Algemeen mail-adres

E-mail: info@vogelwerkgroepberkelland.nl

De redactie van deze uitgave is verzorgd door Cees van Beinum, Marjon Hoen en Jos Korenromp

Deze bijzondere foto werd door de redactie gespot in de app van de Vogelwerkgroep. Een Draaihals en Grauwe Vliegenvanger werden door Jeanne Kliemesch op de foto gezet!

Waar vindt u ons op internet

Meer informatie, verslagen van inventarisaties, excursies, een overzicht van werkgroepen etc., vindt u op onze website:

www.vogelwerkgroepberkelland.nl

Voor waarnemingen in de gemeente Berkelland: kijk op de website:

www.vwgberkelland.waarneming.nl

Wij hebben ook een eigen Facebook pagina!

Inhoudsopgave

Van de voorzitter <i>Henk Leever</i>	3
Veel spechten tijdens publieksexkursie Needse Achterveld <i>Sonja Grooters</i>	4
17 uren telling <i>Marina Pruysers</i>	5
Vogelwerkgroep Berkelland Whats-app groep <i>Jaap de Jong</i>	5
Kennismaking in vogelvlucht <i>Johan en Gerrie Slütter</i>	6
In memoriam Frater Willibrordus <i>Cees van Beinum / Henk Sieben</i>	7
Jeugd spot vogels in het Haaksbergerveen <i>Sonja Grooters</i>	8
Paartje Torenvalken te logeren <i>Marjon Hoen</i>	8
Excursie Texel <i>Henk Leever</i>	9
Euro Bird Watch 2019 <i>Floris Kouters</i>	10
Lezing Koos Dansen <i>Sonja Grooters</i>	11
Ringen pullen Bosuil <i>Benno Stortelder</i>	11
Avondexcursie Overtoom Middelveen <i>Marjon Hoen</i>	12
Zeer zeldzame waarnemingen <i>Jaap de Jong</i>	13
Gespot in media <i>Cees van Beinum</i>	14
Vogels ontmoeten op Funen <i>Marjon Hoen</i>	15
Data van activiteiten, ledenavonden en kerkuilpullen	16

Van de voorzitter

Als voorzitter mag ik in elk nummer van het Zwaalfje een stukje schrijven als een soort voorwoord. Dat is een voorrecht en het stukje heeft meestal ook een persoonlijke noot en dat zijn er nu zelfs twee.

In de eerste plaats wil ik iedereen bedanken voor de warme belangstelling tijdens mijn ziekteperiode in mei, waarbij ik een hartoperatie heb ondergaan. Het helpt echt al deze reacties en ik kan nu ook zeggen, dat ik volledig hersteld ben.

In de tweede plaats wil ik wat persoonlijke overdenkingen maken over het fenomeen vogelexcursies. In mijn jonge jaren, de jaren 70 en 80, waren er diverse vogelexcursies, die georganiseerd werden door een vogelwerkgroep. In die tijd ging ik met Twentse vogelwerkgroepen op stap en de belangstelling was toch altijd minimaal 20 personen. Later ging ik ook mee met onze vogelwerkgroep met ook behoorlijk wat deelname. Belangrijke elementen bij al die vroegere excursies waren zowel sociaal als mede kennis opdoen over vogels. Want kennis opdoen over vogels was toch vooral leren van andere vogelaars. Geen hulpmiddelen bij de hand in het veld dan alleen je verrekijker en soms een telescoop. De geluiden stonden op cassettebandjes, die soms in de auto konden worden afgespeeld om te helpen bij de determinatie. Je was dus sterk aangewezen op elkaar om meer te weten te komen over

de vogels en hoe meer kenners aanwezig des te meer stak je ervan op.

Nu zie je een enorme toename van de beschikbare (digitale) informatie over vogels en de kenmerken ervan. Op je smartphone heb je vrijwel overal de benodigde informatie letterlijk bij de hand. Waar welke vogel is gezien en ook krijg je, als je dat wilt, alerts van bijzondere soorten. Het aantal waarnemingen is spectaculair toegenomen en ook beschikbaar voor zowel de doorgewinterde vogelaar als voor de beginner. Je hoeft dus niet per sé met een groep vogelaars op stap om soorten waar te nemen en kennis te vergroten. Ik denk dat hier een verklaring ligt waarom de deelname aan excursies achteruit is gelopen, ook bij onze Vogelwerkgroep. Mensen zoeken elkaar wel op om naar gebieden of bepaalde soorten toe te gaan. Daar is geen geplande excursie voor nodig, tenzij het gaat om verre natuurritten (ook vogels), want die lopen als nooit tevoren. Gespecialiseerde reisbureaus bieden deze volop aan. Ik denk dat er ook een trend is waar te nemen, dat onze maatschappij individualistischer is geworden en dat groepsactiviteiten verminderen. Vele verenigingen hebben hiermee te maken en ook wij. Dat kun je betreuren, omdat je vaak leuke herinneringen hebt aan bijvoorbeeld excursies, maar aan de andere kant is het ook een feit dat tijden veranderen. Soms gaan oude tijden herleven en beleven ze een revival, maar of dat gaat gelden voor vogelexcursies? De tijd zal het leren.

Henk Leever

Jonge Kleine bonte specht
Foto: Benno Stortelder

Veel spechten tijdens publieksexcursie Needse Achterveld

Koekoek! Koekoek! De excursie door het Needse Achterveld begon al goed; het was fris, maar met een overheerlijke opkomende zon. Er stonden om 6 uur 's morgens zo'n 25 personen klaar om met vier gidsen vogels te gaan spotten. Elke gids trok met een groepje het Needse Achterveld in, een afwisselend natuurgebied tussen Neede en Rietmolen met heide, gagel, buntgras, berkenbos, jeneverbessen en een aantal poelen.

Vogelwerkgroep Berkelland organiseerde deze excursie tijdens de Nationale Vogelweek, die gehouden wordt van 11 t/m 19 mei. Mensen konden zich inschrijven via Vogelbescherming, maar men kon zich ook 's morgens melden op de parkeerplaats in het Achterveld. De deelnemers kwamen dan ook niet alleen van dichtbij maar ook uit Amsterdam of Bunnik.

Typische vogels voor het Needse Achterveld zijn de Geelgors en de Boompieper. De Geelgors, waarvan het mannetje opvallend mooi geel gekleurd is, liet zich regelmatig horen met zijn bekende deuntje, dat

door vogelaars ook wel de 5de symfonie van Beethoven wordt genoemd. De Boompieper was volop aanwezig. De Boompieper heeft een kenmerkende zang, zit vaak hoog in de boomtop, vliegt even omhoog en laat zich tijdens zijn zang als een parachute omlaag glijden om zijn liedje weer opnieuw te zingen. Door de zon en de mooie blauwe lucht waren de vogels goed door de verrekijkers waar te nemen en konden de fotografen ook mooie plaatjes schieten. Er zijn 57 soorten waargenomen, waaronder de Raaf, Wespendif, Roodborsttapuit, Appelvink, Boomleeuwrik en Tureluur. Geweldig goed waren de spechten vertegenwoordigd: de activiteiten bij het nest van een Middelste Bonte Specht en van een Kleine Bonte Specht konden prima worden gevolgd. De Zwarte Specht liet zich regelmatig horen, maar liet zich ook bijzonder goed zien en fotograferen. Ook de meer algemene Grote Bonte Specht en Groene Specht zijn meerdere malen waargenomen.

Na twee en een half uur werd de excursie afgesloten, sommige deelnemers bleven nog even door vogelen, genietend van dit prachtige gebied.

Tekst: Sonja Grooters

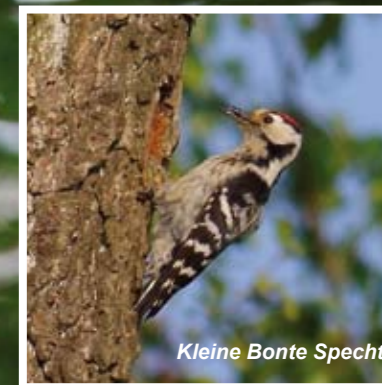
Foto's: Sonja Grooters en Benno Stortelder

Lovende enthousiaste reacties op het internet!

- Wat vond u van de vogels en het gebied? **Wat vond u goed?**
- Mooiste excursie na 6 jaar rondreizen tijdens de vogelweek . Absolute topper
- Enorme soortenrijkdom zelfs een wielewaal nog gehoord. Eindeloos veel geelgorsjes, een gekraagde roodstaart die in de ochtendzon zingt **Gewoon een prachtige dag. Na afloop nog koffie en napraten.**
- Het was puur genieten. **Geweldig i.v.m. de afwisseling. Ik ga morgen in mijn uppie opnieuw genieten**
- Weet dat het niet kan, maar ik ga best wel vaker met excursies mee in de vogelweek en deze krijgt een dikke tien **ALLES, prima ontvangst, geweldig enthousiaste gidsen en goed drie uur waanzinnig genoten en nog een lekker bakje koffie aan het eind**
- Dieren in het wild laten zich niet sturen dus, kan niet zeggen dat we wat gemist hebben. **De andere groep had een wespendif gezien en natuurlijk hadden we die ook graag willen zien.**
- Mijn vriendinnen en ik vonden het erg leuk en we gaan zeker volgend jaar weer mee. Ook het gebied willen we wat vaker gaan bezoeken.**

Juvenile Bosuil

Kleine Bonte Specht

Pontische Meeuw

De 17 uren telling

Zaterdag 18 mei was de jaarlijks terugkerende 17 uren telling van de vogelwerkgroep. Onder ideale weersomstandigheden gingen twee groepen op pad en zij zagen 107 soorten, zoals de Wielewaal, Koekoek, Roodborsttapuit, Kleine Bonte Specht, Pontische Meeuw, Kleine Mantelmeeuw, juveniele Bosuil en een Vuurgoudhaan. Eén geluid is nog in onderzoek en dat kan dan de 108 ste soort worden.

Tekst en foto's: Marina Pruijssers

Vogelwerkgroep Berkelland Whatsapp-groep

Voor diegenen die in het bezit zijn van een smartphone is er de mogelijkheid om lid te worden van de VWG Berkelland Whatsapp-groep.

Deze groep is bedoeld voor het aan elkaar doorgeven van vogelwaarnemingen, determinatievragen en het delen van bijvoorbeeld mooie foto's. We willen daar vooral de wat meer bijzondere waarnemingen delen, dus Roodborstjes en Winterkoninkjes zijn natuurlijk hartstikke leuke vogeltjes, maar daar is de app-groep niet voor bedoeld. Zie je er bijvoorbeeld 25 bij elkaar, dan is dat heel bijzonder en horen we dat wel weer graag!

In principe gaat het alleen om waarnemingen binnen ons werkgebied, maar als er ergens anders iets zeer speciaals voorbijkomt horen we dat ook graag! Het gaat natuurlijk in principe alleen over vogels, maar ook hier geldt: voor iets speciaals maken we graag een uitzondering.

Liever ook niet te veel duimpjes en ohhh's & ahhh's. Het is verleidelijk maar doseren svp!

De whatsapp-groep bestaat sinds 2016 en er zitten ondertussen ongeveer 30 à 35 mensen in deze groep. Iedereen kan en mag lid worden en dat kan zelfs heel eenvoudig door naar deze link te gaan: <https://chat.whatsapp.com/invite/Kp165FK60E32TRVz5VwE3N> of door de QR code te scannen.

Lukt dat allemaal niet, dan stuur je mij even een Whats-app bericht met je naam, dan voeg ik je toe aan de groep. Mijn telefoonnummer is: 06 31 684 227. En e-mailen mag ook: jpdjong@gmail.com

Tekst: Jaap de Jong

Deelnemen aan Whatsapp-groep "Vogelwerkgroep Berkelland"

Kennismaking in vogelvlucht

In deze rubriek vertellen leden van de Vogelwerkgroep Berkelland door middel van een aantal vragen wie ze zijn en waarom ze vogels in hun hart hebben gesloten. Naast het beantwoorden van de vragen mogen er natuurlijk ook bijzondere foto's meegezonden worden!

1 Stel je zelf even kort voor: naam, werk, waar woon je, etc?

Wij zijn Johan en Gerrie Slütter, Johan is inmiddels gepensioneerd, Gerrie werkt 18 uur per week als Geestelijk Verzorger in het SKB Winterswijk. Wij wonen op een boerderij in Zuid Rekken (aan het einde van de wereld, maar sinds het akkoord van Schengen er middenin) en hebben samen een landbouwbedrijf en de exploitatie van een vakantiewoning bij onze boerderij.

2 Wat is het meest grappige wat je hebt meegemaakt tijdens het vogelen?

Gerrie: Dat we tijdens een excursie in de Eem-polder Gierzwaluwen zagen paren in de lucht.
Johan: We waren op een excursie en Ernst Plooi was ook mee. Hij wilde een visje kopen bij de visboer. Iedereen bleef buiten en Ernst ging naar binnen. Na een half uurtje was Ernst nog niet naar buiten gekomen zodat we gingen kijken of hij zijn visje al opgegeten had. Maar hij was niet verder gekomen dan het gesprek met de visboer, het visje moest nog worden besteld...

3 Wat is de meest bijzondere vogel die je ooit hebt waargenomen?

Johan: De Jabiru (reuzenoievaar) in Costa Rica.
Gerrie: De Zwarte Ooievaars die we jaren geleden gezien hebben aan de Waterleidingdijk in Neede.

Het was een paartje met een jong die probeerden voor ons weg te vliegen. Voor mij de eerste keer dat ik Zwarte Ooievaars in het echt heb gezien.

4 Wat is je lievelingsvogel en waarom?

Johan: De Wulp vanwege het vroege voorjaarsgeluid en de Zwarte Specht omdat deze ook een zeldzaam mooi geluid heeft.
Gerrie: De Quetzal die ik in Costa Rica heb gezien, vanwege de mooie kleuren en de Putter of Distelvink (zo stond deze vroeger omschreven op ons dierenkwartel) omdat deze ook zo mooi gekleurd is.

5 Hoe zie je de toekomst voor de vogels in Nederland?

Door de verandering van klimaat zijn er steeds meer nieuwe en andere soorten die waargenomen worden in Nederland. Mede door het klimaat en ons landschapsbeheer zijn er soorten die we goed kennen steeds minder aanwezig.

6 Heb je een gebied waar je het liefst naar toe gaat om vogels te spotten?

Het Zwillbrocker Venn en het Ellewicker Feld, deze liggen ongeveer naast onze deur.

7 Heb je naast het vogelen nog andere hobby's, en zo ja welke?

Johan: fietsen en op vakantie gaan (het liefst op vogelreis).

Gerrie: glas verzamelen (jaren '30 persglas en ander gekleurd glaswerk) en fotograferen.

8 Wil je nog iets anders kwijt in het 't Zwaalfje?

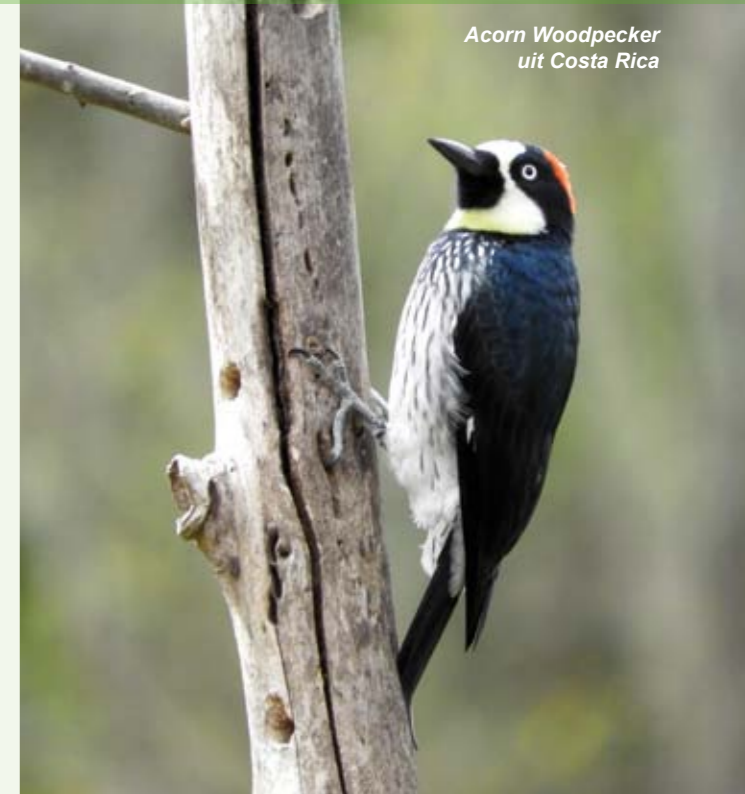
Een vraag aan de lezers: Wat moeten de vogel-excursies (één en/of meer dagen) in zich hebben om aantrekkelijk te zijn voor u? U mag dat mailen naar: blauwepauw@hotmail.com

9 Welke vraag wil je uit het lijstje halen en welke komt daarvoor in de plaats?

Deze vraag willen we er graag uithalen: Vraag 2 Wat is het meest grappige wat je hebt meegemaakt tijdens het vogelen? Wij willen deze daar voor in de plaats zetten: Waarom en wanneer ongeveer ben je lid geworden van de Vogelwerkgroep Berkelland?

10 Aan wie geef je de vlucht voor de volgende keer door?

Antoinette Menting-Hendriksen.

Acorn Woodpecker uit Costa Rica

In memoriam Frater Willibrordus

Afgelopen september is Frater Willibrordus overleden. Hij was jaren lid van de Vogelwerkgroep en vervulde er 12 jaar een bestuursfunctie. Voor het jubileum nummer werd hij geïnterviewd. Hieronder volgt een deel uit dat artikel.

Frater Willibrordus werd lid van de Borculose vogelwacht waar hij een aantal jaren zeer actief was. Zo zat hij twaalf jaar in het bestuur waarvan tien jaar als secretaris. Hij was betrokken bij het ophangen van nestkasten, beheerde het archief, deed fenologie onderzoek (de studie van het verband tussen organische natuurverschijnselen) en gaf rondleidingen in de vlindertuin die door de hele Achterhoek bekend was. Daar lag zijn hart: bij het vertellen over de natuur, over de vlinders en de vogels.

Door de vlindertuin werd frater Willibrordus ook een bekende Achterhoeker. Hij werd veel gevraagd voor interviews en vertelde graag over de vlindertuin die in 1989 veel belangstelling kreeg wegens het vlinderherstelproject in de Achterhoek. Vanuit dit project kwam Sylvia Reinderink vlinders tellen tot grote vreugde van de frater. Ze stimuleerde hem om door te gaan met tellen en waarnemen. En er viel veel waar te nemen.

De tuin bleek een ideale tuin voor vlinders omdat er een grote rijkdom van planten aanwezig was. Bij een telling bleken er tweeëntwintig soorten vlinders te zijn. Zorg was wel dat het Hooibeestje, dat vroeger veel voorkwam, sinds 1993 niet meer waar was genomen. De Oranjetip gelukkig wel, dat was en is nog altijd de favoriete vlinder van frater Willibrordus. Vanaf 2009 woont de frater in het frater huis en het bevalt hem

Elke zondagmorgen gaf Frater Willibrordus zijn waarnemingen door in de radio rubriek van Vroege Vogels: 'De eerstelingen van deze week'. In die rubriek werd hij herdacht. De programma makers denken er over een prijs in te gaan stellen zoals de Jan Wolkers prijs, maar daar wordt nog verder over nagedacht.

Vroege vogel Willibrordus overleden

Op 91-jarige leeftijd is Frater Willibrordus overleden. De broeder uit De Bilt was achttien jaar lang de vaste beller naar de Fenolijn in het radioprogramma 'Vroege Vogels', dat zijn overlijden bekend heeft gemaakt. Frater Willibrordus Hilberdus horst belde wekelijks door wat hij had waargenomen aan vlinders, planten en dieren in zijn omgeving. "Dat geluid, die verhalen, met ook nog daarin verstoep een boodschap of lesje, zullen we enorm gaan missen", aldus de makers van Vroege Vogels.

Overlijdens bericht uit Trouw

daar prima. Ondanks het feit dat hij ernstig ziek is, besteedt hij bijna alle tijd aan de vogels en de vlinders. 'Daar geniet ik nu dubbel van' zegt hij dankbaar. Frater Willibrordus heeft het nabij gelegen landgoed Oostbroek ontdekt en behoort daar tot de vrijwilligers die meehelpen de kruidentuin in stand te houden. Hij geeft er rondleidingen, zowel in de kruidentuin als in de vlindertuin.

Tekst: Henk Sieben

'Ik mag graag vertellen over de natuur, over de vlinders en de vogels, ik ben blij als ik anderen de wonderen der natuur kan laten zien'.

Eurobird watch 2019

Buizerds
Foto's Marjon Hoen

Zaterdag 5 oktober, de Eurobird Watch stond weer op het programma. 's Morgens was het voor het eerst dit jaar druk op de trekpost aan de Havelandweg. Door een tegenvallende trek en andere verplichtingen onder de vaste tellers was er dit jaar nog niet veel geteld. Doordat het weer de voorafgaande weken op zijn zachts gezegd slecht was kwamen er in de landelijke trekapp veel positieve geluiden dat het wel eens een heel goede dag kon worden voor trekvogels. Omdat het slecht weer was geweest stonden al veel vogels in de startblokken om weg te trekken maar werden ze door de regen tegengehouden. De donderdag voor de Eurobird Watch was de eerste dag in het seizoen dat er echt een goede trek was. Dat resulteerde in meer dan 1300 Zanglijsters. Dit belooft dus wat moois voor de zaterdag.

Door de aanwezigen werd druk gediscussieerd wat er langs kon komen en in welke aantallen. Ondanks dat de meningen uiteenliepen was iedereen het over één ding eens: zo goed als vorig jaar was zou het niet worden. Voor diegenen die er vorig jaar niet bij waren, er sneuvelden die dag meerdere dagrecords. Met als kers op de taart de buizerdtrek van 325 stuks die door Marina getypeerd werd als "Klein Falsterbo".

Al snel werd duidelijk dat het ook daadwerkelijk een goede dag was om trekvogels te tellen. Echter was er één grote boosdoener die dag en dat was de wind. Door een Noord/Noord-ooster hadden de vogels wind mee wat resulteerde in dat alle vogels erg hoog vlogen. Dit in combinatie met de deels heldere lucht maakte het tellen behoorlijk lastig. De vogels werden gevonden op geluid in de hoop ze ook nog ergens in de kijker te zien waren om een realistische aantal schatting te kunnen maken. Van veel vogelsoorten lukte dit ondanks de drukte aardig en konden er leuke aantallen genoteerd worden.

En soort waar dat nogal onmogelijk is gebleken was de Kolgans. Luidkeels roepend hoorde je ze van een grote afstand al aankomen, maar doordat ze letterlijk boven de bewolking vlogen was het soms erg lastig om ze ook daadwerkelijk te zien. Vaak werden ze pas opgepikt wanneer ze recht boven je vlogen, en soms zelfs helemaal niet.

Tegen het einde van de ochtend was de meeste trek er zoals gewoonlijk wel uit, en werd er weinig van de middag verwacht. De middag betekent altijd roofvogeltrek.

Wanneer het een goede dag is voor roofvogeltrek zijn er in de ochtend al enkele rovers over gevlogen. Echter was er deze ochtend op wat Sperwers en Kieken na bijna niks langgetrokken. De overgebleven tellers zagen de bui al hangen. Al grappend vertelde ik ze dat het allemaal goed kwam en dat geduld een schone zaak was. Ondertussen was het al half 2 en ik begon ook te twijfelen of het nog wel goed zou komen. Totdat ik dan toch de eerste buizerdbel van de dag vond: 21 stuks mooi omhoogschroevend. Vanaf toen kwam het helemaal goed. Vorig jaar kwamen nagenoeg alle Buizerds in grote bellen overvliegen. Dit jaar was dat echter compleet anders, nagenoeg alle Buizerds kwamen individueel en hard overvliegen waardoor het soms nog knap lastig was om ze niet te missen. Gelukkig waren er nog 5 tellers over die een verbetering van het record van vorig jaar wel zagen zitten. Fanatiek werd er dus de lucht afgezocht naar Buizerds. Uiteindelijk werden ze gevonden, en hoe. Ook dit jaar kwamen ze weer in grote getale over en om 5 voor 5 zaten we op 323 stuks, 2 minder dan afgelopen jaar. Met ons allen speurden we naar de laatste ontbrekende Buizerds. Totdat Marina hard riep dat ze een Buizerd zag, en nog 1 en nog 1. Zo kwam het tot een bel van 17 Buizerds. De overgebleven tellers kende de dikke duim van Marina en het moment was ook wel erg toevallig. Totdat ook wij de bel in beeld kregen en we daadwerkelijk een nieuw Buizerd record in handen hadden. Uiteindelijk is de eindscore gekomen op 344. Om dit even in perspectief te plaatsen, dit is op het moment van schrijven de 47 grootste waarneming van Buizerds in Nederland ooit.

Al met al was het ondanks dat de meeste vogels hoog en hard vlogen toch een goede trekdag. Met als uitschieters 355 Kneuen, 6 Kruisbekken, 25 Sperwers en de 344 Buizerds. Dit jaar was de Eurobird Watch voor de Haveland weg het startschot om weer fanatiek te gaan tellen. Er komen ongetwijfeld weer een hoop gave dingen langs. Op naar Eurobird Watch 2020, dan gaan we voor de 350 buizerds.

Tekst: Floris Kouters

Koos Dansen; vogelliefhebber en fotograaf

Mooie foto's van landschappen en vogels rond Arnhem liet Koos Dansen zien aan zijn toehoorders. Hij vertelde aan de hand van de foto's over bekende en minder bekende vogels.

Op dinsdag 16 april hield hij een lezing over tuinvogels. Dit was een openbare lezing, zowel leden, donateurs en belangstellenden waren aanwezig. Koos deed 22 jaar lang de redactie van Mooi Gelderland, het blad van Geldersch Landschap & Kasteelen. Hij liet foto's zien die hij had gemaakt in zijn eigen tuintje, van 7 bij 11 meter. Hier heeft hij een terrasje, twee kleine vijvertjes en veel vruchtendragende struiken zoals meidoorn en lijsterbes. De Pimpelmees, Koolmees, Houtduif, Turkse Tortel, Blauwe Reiger, Ekster, Putter maar ook de Keep fotografeerde hij in eigen tuin. Daarnaast heeft hij vanuit een boshutje veel mooie foto's gemaakt van onder andere de Appelvink, Sijs, Kuifmees, Zwarte Mees, Staartmees en Havik.

Ook in de omliggende natuurgebieden van Arnhem zoals Park Sonsbeek, de Blauwe Kamer en Mariëndaal

heeft hij veel gefotografeerd vanuit zijn schuiltentje, zoals Lepelaars, Pestvogels, IJsvogel, Zomertortel, Zwarte Ruiters, Mandarijneend en Baardmannetje.

Koos lokt de vogels in de tuin door voedersilo's met gestreepte zonnebloempitten op te hangen, water neer te zetten waar vogels van kunnen drinken en in kunnen badderen en door te zorgen voor voldoende schuilplekken en besdragende struiken.

Het was een afwisselende lezing met veel mooie foto's van vogels.

Tekst en foto: Sonja Grooters

Ringen van pullen Bosuil

Onderstaand gaaf beeldverslag ontving de redactie van Benno Stortelder.

Het zijn foto's van de laatste Bosuilen die afgelopen jaar zijn gemeten, gewogen en geringd.

Avondexcursie Overtoom Middelveen

Op dinsdagavond 28 mei vertrokken we met vier auto's vanuit Neede voor een avondexcursie naar een natuurgebied tussen Rijssen en Holten. Het was nog spannend of de excursie door zou gaan want de weervoorspellingen waren niet zo best. Maar tegen de avond trok het open en gingen we op pad naar een gebied dat is ontstaan om een verbinding te realiseren tussen de Sallandse Heuvelrug en het natuurgebied de Borkeld en het Elsenerveen (veld). Deze plek is uniek doordat kwelwater weer aan het oppervlakte komt en daardoor zeldzame planten en vegetaties aantrekt. In Nederland zijn deze kwelgebieden in aantal beperkt aanwezig, zodat de overheid het ook als kerngebied heeft aangemerkt!

Door deze natte natuur in relatie met de openheid van het gebied, is het een paradijs voor flora en fauna. Water- en weidevogels, Hazen, Reeën en Patrijzen zijn 'vaste stamgasten' alsmede vlinders en andere insecten.

Via kronkelende weggetjes – als ik het nu zou moeten terug vinden is dat nog een hele toer – kwamen we aan bij een prachtige kastanjelaan. Daar parkeerden we de auto's en konden de verrekijkers meteen worden gebruikt. Trouwens met het blote oog en fotocamera was er ook genoeg te zien. In het waterrijke deel waren vele weidevogels te spotten. We zagen Grutto's, Tureluurs en Kieviten alsof het de gewoonste zaak van de wereld is deze te zien. Heel bijzonder! Marina vertelde – zij was degene die ons meenam naar dit stukje natuur – dat het in het voorjaar nog spectaculairder is. Nadat we wat koffie hadden gedronken liepen we met ons allen naar een vogelhut waar je fraai uitzicht hebt over weilanden, natte gedeelten en riet. Ook hier zagen we weer Tureluurs en Grutto's maar ook andere kleinere vogeltjes zoals een Putter, Gele Kwikstaart en Rietgors.

Toen we daar waren uitgekeken – eigenlijk raak je niet uitgekeken, wilden we voor het donker worden nog naar de andere kant van de weg. Wandelend langs de waterkant kwamen we weer heftig schreeuwende Tureluurs en Kieviten tegen. Waarschijnlijk hun jongen beschermend. Eenmaal aan de overkant van de weg werden de jongen van de Kievit gespot. Maar zo tegen het schemer werden ook diverse Reeën gespot. Toen het allang donker was keerden we voldaan huiswaarts. Met het voornemen zelf in het voorjaar nog een keer terug te gaan naar dit kleine fraaie stukje natuurgebied in Overijssel. Ik hoop wel dat we het terug kunnen vinden!

Tekst en foto's Marjon Hoen

Zeer zeldzame waarnemingen

Dit jaar werden er al twee, voor Nederland zeer zeldzame soorten waargenomen binnen het werkgebied van de Vogelwerkgroep Berkelland.

Ralreiger

Op 6 juni ontdekte een student aan de opleiding Voshaar Outdoor and Education van Raoul Kluivers een Ralreiger op het terrein van de opleiding. Een supergave waarneming, die helaas, ondanks uitgebreid zoeken en (on)geduldig wachten niet twitchbaar bleek en dus alleen door de student in kwestie en Raoul zelf gezien werd.

Ralreigers worden met enige regelmaat door het hele land waargenomen en zijn sinds een paar jaar dan ook geen beoordeelsoort meer door de CDNA. CDNA staat voor Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna en heeft als doel het verzamelen, beoordelen en archiveren van gevallen van zeer zeldzame vogelsoorten in Nederland.

Dwerguil

De tweede zeer bijzondere waarneming betreft een geluidsopname die Willie Smeenk op 21 april in zijn tuin maakte van een Dwerguil. Dit is de 10de waarneming van een Dwerguil ooit in Nederland. Met recht dus een zeer uitzonderlijke waarneming. De geluidsopname kwam door omstandigheden pas half juli boven tafel tijdens een waarneming.nl workshop van onze vogelwerkgroep. Waarnemingen van Dwerg-

uilen worden op waarneming.nl niet getoond en in de overzichten zult u deze waarneming dan ook niet terugvinden. De soort is te kwetsbaar om waarnemingen daarvan openbaar te maken.

De uil doet zijn naam eer aan, getuige de foto van een Dwerguil die in 2002 tegen een raam aanvloog in Friesland (zie: http://www.kerkuil.com/pg-17825-7-27837/pagina/uilen_in_nederland_-_dwerguil.html). Een quote van Wikipedia: "Dwerguilen eten vooral insecten, zangvogels en muizen. Ondanks zijn geringe formaat is het een felle jager die vogels aanvalt die even groot als de uil zelf zijn of soms groter. Er zijn 50 verschillende soorten vogels waargenomen in het dieet van de Dwerguil".

In tegenstelling tot de Ralreiger, is de Dwerguil een soort waarover de CNDA wel een (bindende) uitspraak doet. Helaas is de waarneming van Willie Smeenk niet geaccepteerd. Hoewel

het er alle schijn van had dat het geluidsfragment een roepende Dwerguil liet horen heeft het CNDA op basis van een sonogramanalyse geoordeeld dat het mogelijk van mechanische oorsprong is.

Tekst: Jaap de Jong

De twee tekeningen in bovenstaand artikel zijn van de hand van Elwin van der Kolk.

Elwin van der Kolk, bioloog en natuurschilder, is op jonge leeftijd al gefascineerd door de natuur om hem heen. Een groot deel van zijn jeugd bracht hij door met vogels kijken en vogels tekenen. Nu doet hij nog precies hetzelfde, al werden zijn kleurpotloden ingeruild voor acrylverf en penselen. Ondertussen mag hij zich één van de bekendste vogel-tekenaars van Nederland noemen en maakt hij illustraties voor talloze publicaties van o.a. Vogelbescherming, SOVON en KNNV-uitgeverij. De tekeningen in de vogelgids op de website van Vogelbescherming (<https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids>) zijn bijvoorbeeld door hem gemaakt.

Nast dit soort tekeningen maakt Elwin ook schilderijen. Neem bij gelegenheid eens een kijkje op zijn website: <https://www.elwinvanderkolk.nl>

Insectendoder ook risico voor trekvogel

GIF Neonicotinoïden veroorzaken niet alleen bijensterfte, de insecticiden blijken ook schadelijk voor trekvogels.

Willem Schoonen
REDACTIE WETENSCHAP

Het zijn wereldwijd de meest gebruikte middelen om insecten te bestrijden: neonicotinoïden. In de Europese Unie is gebruik inmiddels grotendeels verboden omdat neonicotinoïden niet alleen schadelijke insecten bleken te doden, maar ook nuttige, zoals de honingbij. De bij heeft in Europa het afgelopen decennium een paar beroerde jaren gehad, wat niet helemaal op het conto van de bestrijdingsmiddelen kan worden geschreven, maar wel voor een deel.

Neonicotinoïden zijn een zenuwgif. Ze halen een rem van het zenuwstelsel, met de dood tot gevolg. Maar de rem waarop deze stoffen inwerken komt vooral in het zenuwstelsel van insecten voor. Daarom werd bij introductie aangenomen dat ze voor andere dieren, en de mens, geen risico's zouden zijn. Maar inmiddels begint de wetenschap te vermoeden dat de schadelijke werking van neonicotinoïden zich niet tot insecten beperkt.

In verscheidene delen van de wereld worden krimpnde populaties gezien van vogels die voor hun voedselvoorziening afhankelijk zijn van akkers. Dat kan allerlei oorzaken hebben, maar omdat ze op die akkers in aanraking komen met neonicotinoïden, zouden die pesticiden een van de oorzaken kunnen zijn. Wat die precies met vogels doen was onbekend.

Canadese onderzoekers hebben hier de vinger achter gekregen met een experiment waarvan ze gisteren verslag deden in vakblad *Science*. Ze

vingen spreeuwen die op weg waren van overwintering naar broedgebied, en die op Canadese akkers een tussenstop maakten. Die spreeuwen dienden ze een beetje neonicotinoïden toe. Een realistische dosis, die de vogels ook kunnen binnenkrijgen als ze zaden eten die met die insecticiden zijn behandeld.

Het effect was niet dodelijk, zoals bij insecten, maar wel duidelijk. De behandelde vogels gingen minder eten dan hun niet-behandelde soortgenoten, en verloren lichaamsgewicht. Dat is vrij dramatisch voor een trekvogel. Omdat ze hun spreeuwen een kleine radiozender hadden omgehangen konden de onderzoekers de gevolgen zien: spreeuwen die wat neonicotinoïden hadden gekregen bleven enkele dagen langer op het tussenstation, terwijl hun soortgenoten de trek naar de broedgebieden vervolgden.

De behandelde vogels gingen minder eten en verloren gewicht

Eerder werd vermoed dat het zenuwgif neonicotinoïde het oriëntatievermogen van vogels zou kunnen verstoren, maar dat zagen de Canadese onderzoekers niet: ook de behandelde vogels kwamen op de plaats van bestemming en hun navigatie was scherp. Dat komt, zeggen ze, doordat de vogels wachten tot ze de 'vergiftiging' te boven zijn en weer voldoende krachten hebben om verder te vliegen. Het effect van neonicotinoïden is bij vogels namelijk niet blijvend; het gaat over. Maar minder eten, gewicht en kracht verliezen, en dagen later aankomen op de plaats van bestemming doen het broedsucces van een trekvogel geen goed.

Vogels ontmoeten op Funen

Dit verhaal is geen reisverslag maar vertelt de ontmoeting met diverse vogels die we op Funen hebben gespot. Ooit was ik met twee vriendinnen een lang weekend in Aarhus voor een wereldbeker wedstrijd dressuur. Drie dagen alleen maar regen. Toen zag ik wel dat Denemarken een prachtig land zou moeten zijn bij een beetje redelijk weer. Met die herinnering in mijn achterhoofd vertrokken wij afgelopen zomer richting Funen. Toen we Duitsland achter ons hadden gelaten reden we inderdaad door een prachtig glooiend landschap en al gauw arriveerden we in Middelfart. Vandaar uit hebben we het eiland verkend. Prachtige natuur maar ook cultuur. En ook heerlijk weer om wat te ondernemen.

Op één van onze vakantie dagen besloten we naar de Noordkust richting Bogense te rijden. Daar werden wij verrast door een prachtig natuurgebied waar volop vogels zaten. Het was een aantal jaren geleden aangelegd en de vogels hebben het al lang ontdekt. Het was niet een enorm uitgestrekt gebied maar grote groepen Grauwe Ganzen foerageerden er. Ook spotten we vele steltloperstjes waarvan wij geen idee hadden welke het waren. Wel herkende wij Kieviten, Aalscholvers, Spreeuwen en Blauwe Reigers. Ook maakte ik een foto van een fraai geel vogeltje waar ik via Henk Leevers van te horen kreeg dat het een mannetje Geelgors was. Toen we na een paar uur rondwalen daar wegreden zagen we ineens en grote roofvogel. Zo goed mogelijk heb ik geprobeerd deze op de foto te krijgen. Deze reus vloog op behoorlijke afstand boven een bos waar hij door zijn formaat enorm opviel. Via de Whatsapp-groep van de Vogelwerkgroep heb ik 's avonds meteen gevraagd welke grote roofvogel dit was. De eerste reacties waren een Visarend maar uiteindelijk werd aangenomen dat het een Bruine Kiekendief vrouwtje was. Echt leuk zo'n Whatsapp-groep maar ik wil niet alle vogelkenners elke keer lastig vallen met onze onervarenheid. Maar we waren naar deze grote vogel zo nieuwsgierig dat ik het niet kon laten! En zo leren wij ook elke keer weer bij. Bijgaande foto's geeft een beeld van dit stukje fraai natuurgebied. Ook in andere delen van Funen, vooral bij de meren en kust, hebben we natuurlijk vogels gespot maar deze plek was voor ons favoriet.

Tekst en foto's: Marjon Hoen

Ledenavonden 2020

Aanvang alle avonden 19.30 uur

Data onder voorbehoud, meer info zie site.

- **Maandag 3 februari 2020**

Let op! **Locatie:** De Keizerskroon, Dorpsstraat 15, Ruurlo.

- **Dinsdag 24 maart 2020**

Locatie: de Olde Mölle, Diepenheimseweg 21, Neede.

- **Dinsdag 5 mei 2020**

Locatie: Nahuis, Meenweg 4, Beltrum.

Extra avond op verzoek leden in juni

- **Maandag 29 juni 2020**

Locatie: Melktap, Nettelhorsterweg, Borculo.

- **Dinsdag 6 oktober 2020**

Locatie: Melktap, Nettelhorsterweg, Borculo.

- **Maandag 23 november 2020**

Locatie: De Huve, Grotestraat 52, Eibergen.

Jeugdexcursies

- **Zondag 19 april Haaksbergerveen:** Vertrek 09.00 uur

Zwikkelaarsplein Eibergen. Terug ca 12.00 uur

- **Vrijdag 22 mei Zwillbrock:** Vertrek 09.00 uur

Zwikkelaarsplein Eibergen. Terug ca 12.00 uur.

Kerkuilpullen

Sommige kerkuilkasten worden voorzien van een camera om de voortgang in het nest te kunnen volgen. Camera's worden vooral gebruikt voor kasten die moeilijk te bereiken zijn. Onderstaande foto's geven een beeld hoe dat er dan uit ziet. Hier wordt een camera getest. De eieren die zichtbaar zijn in het beeldscherm zijn overigens kippen-eieren. Dank aan Benno Stortelder die deze foto's bij de redactie aanleverde!

Overige activiteiten

Data en info/bestemming onder voorbehoud.

Meer informatie zie onze site:

<https://www.vogelwerkgroepberkelland.nl/jaarprogramma/jaarkalender-2019.html>

Bij het ter perse gaan van dit nummer was het excusieprogramma voor 2020 nog niet volledig bekend. Zodra hier meer info over is komt dat op de site en Facebook.

- **Vrijdag 27 december 2019 Langs de IJssel, richting Kampen en Vossemeer**

Vertrek: 08.00 uur. Lochem Stationsstraat, parkeerplaats bij het station.

- **Opgave excursies:**
naar Gerrie Slütter, e-mail:
blauwepauw@hotmail.com
of bellen met 06 20 918 162
(voicemail inspreken)

- **Nieuwjaarsbijeenkomst**

Woensdag 8 januari, aanvang 20.00 uur

Locatie: Melktap, Nettelhorsterweg, Borculo.

- **Algemene jaarvergadering**

Woensdag 18 maart, aanvang 20.00 uur

Locatie: Melktap, Nettelhorsterweg, Borculo.